

LIBANO

INORK NAHI EZ DUEN GERRA SAIHETSEZINA

Hezbollah, Ekialde Hurbileko miliziarik boteretsuena, Libanoko lurretatik Israeli eraso egiten hasi zen, Gazako sarraskia hasi eta biharamunean. Palestinari elkartasuna adierazteko bigarren fronte honen etorkizuna Zerrendan gertatzen denarekin lotuta dago. 91.000 lagun inguru barne desplazatuak dira eta hildakoak dozenaka dira.

Bonbak igande goizean hasi ziren erortzen, Gazaren aurkako erasoaldia hasi eta biharamunean. Ali Farhatek eta bere familiak ondo zekiten horrek zer esan nahi zuen. Maletak azkar egin, botikako pertsiara itxi eta autora igo ziren, otoitz egin bitartean beren etxea eta oroitzapenak israeldarren eraso baten hondakinen azpian lurperatuta gerra ez zitezen.

Libanok Israelekin duen muga, 130 kilometroko kalapita, bakeaz ezer gutxi dakien lurraldea da. Lerro Urdina gisa ezaguna da banaketa hori. 2000. urtean Nazio Batuek behin behinean marraztu zuten, Libano hegoaldearen inbasio israeldarraren amaierarekin batera, gerra zibilarekin hasi eta 18 urte iraun zituen.

Garaipen hark, herrialdearentzat ez ezik mundu arabiararentzat ere Hezbollahren autoritatea sendotu zuen, erresistentziaren buru izan zena. Milizia Ekialde Ertaineko boteretsuena da gaur egun. Hamasen aliatua da Jainkoaren Alderdia –arabieratik itzulita– eta kohe-teak jaurtitzen hasi zen 2023ko urriaren 8an Shebaa eta Kfarchoubaren kontra, Israelek okupatuta dituen Libano barruko zonaldeak.

Gazakoaz gain, bigarren gerra fronte hori "Palestinari elkartasuna eta babesa" emateko ireki zuten, Hezbollahko buruzagi Hassan Nasrallah bere hitzaldi guztietan errepikatzen duenez. Israelen hiru dibisio militar daude Libanoko muga, bestela soldadu horiek guztiak Gaza sarraskitzeko lanetan arituko ziren, azpimarratzen du Sayyed-ek, buruzagi islamiarak.

Telebistan eskaintzen diren bere hitzartzeen bidez, inork ez baitaki fisikoki non dagoen, Nasrallah *de facto* bihurtu da Erresistentziaren Ardatzaren bozeramaile, Irango Erregimena buru duen milizien taldekoa, Yemenen, Iraken eta Sirian ere presentzia daukana, kausa palestinarren alde egin dutenak, nahiz eta gehienak fakzio xiitak izan.

Borrokak mugaldera mugatuta daude, idatzi gabe dauden arau batzuek eutsita, baina Libanoko aldean gerrak 50 zibil baino gehiago hil ditu jada, tartean hiru kazetari; Hezbollahko 250 borrokari eta ia 91.000 pertsona beren etxea eta herria uztera behartu ditu, Nazio Batuen arabera.

Azpiegituren suntsiketak milioi askoko galera eragin du, eta oraindik goiz da nekazaritza laborantzan eragindako kaltea neurtzeko, hegoaldeko biztanleriaren bizimodu nagusia dena. Israel

Ramez Najdik

nekazaria:

"Borrokan bizi gara,
palestinarrak bezala.
Ez dugu gure lurra utziko,
ezta gure armak ere"

olibondoak, tabakoa eta fruta-arbolak pozoitzen ari da fosforo zuriko bonbak jaurtitzen. Substantzia kimiko hori gune zibiletan botaz gero, gerra krimena izan daiteke.

"Borrokan bizi gara, palestinarrak bezala. Ez dugu gure lurra utziko, ezta gure armak ere", dio 66 urteko Ramez Najdik, nekazariak, Srifan, Libanotik 20 kilometrora dagoen herri batean. Nahiz eta bere emazte eta semeek desplazatu zuten zentro batera ihes egin duten Tiorora, hegoaldeko kostaldearen lerroan lehen hiri handira, berak tinko eusten dio: sorlekutik alde egitea bere jendeari uko egitea litzateke, "benetako *moqawama*", dio.

Israelen aurkako erresistentziari erreferentzia egiteko arabierazko terminoa da *moqawama*. Hezbollahren gidaritzapean monopolizatua, gehiengo xiita duen hegoaldean gotorleku nagusietako bat duena, Najdik termino hori bere egiten du hamarkadatan gatazkaren dina-

mika bortitzen pean bizitzera ohituta egon den biztanleriarentzat.

EKIALDE HURBILA LEHERRAZI LEZAKEEN GERRA BATEN MUGAK

Libanok arnasari eutsi zion erasoaldiaren lehen egunetan, buruzagien isiltasunak bere buruari erantzun zion arte: inork ez du nahi gerra saihestezin hau. Nasrallah hiru aste behar izan zituen bere lehen hitzaldia emateko. Xehetasun hori ez dator bat 2006ko gerran izan zuen hitz-jario azkarrarekin, Hezbollahren eta Israelen arteko azkeneko gatazkan.

Miliziaren sorrerako arrazoia Israelen suntsipena da. Hamasekin koordinatutako erasoan faltak, etsaia ustekabe harrapatuko zukeenak, zalantzan jarri zuen konpromiso hori. Nasrallah hitz egin zuenean, jakina zena berretsi zuen: gerra Libano hegoaldean zegoela, eta horrekin nahikoa zela, foku nagusia Gaza dela.

Itxurazko moderazio horren arrazoietakoa bat Iranen eraginarekin lotuta dago; izan ere, "ez dirudi eskala handiko gerra nahi duenik", nabarmendu du David Woodek, International Crisis Groupeko analistak. Nasrallah Erresistentziaren Ardatzeko milizia bakoitzaren independentzia azpimarratzen duen arren, Gazaren aurkako erasoaldi hau Israel eta AEBen eta Iranen arteko tentsioen estrapolazio gisa uler daiteke. Hezbollahren parte-hartze handiagoak Erregimen Islamikoaren eskualdeko aktibo nagusia higituko luke, eta Israelen balizko eraso zuzen baten aurrean bere babesa eta blindajea ahuldu.

Hamaseko komandante Saleh al Aroui-ren hilketa Beiruten, sionistek drone baten bitartez egindakoa.

Hezbollah-ko buru Hassan Nasrallah-ren diskurtsoa, Saleh Al Arouriren hilketaren biharamunean.

© MARTA MAROTO

Gainera, indarkeriaren igoerak ez luke onarpen handirik izango Libanon, herrialdeak ezin baitio gerra bati heldu. Lurrikara politiko eta finantzarioen ondoren, Irak %90 inguruko debaluazioa jasan du eta libanoarren %80 pobrezia-aren indizearen pean bizi da. Herrialdeak oreka prekarioan eusten dio bere buruari, kanpotik egindako diru-bidalketei eta shock-etara ohituta dagoen biztanleriaren erresilientziari esker. 2019ko Iraultzaren ostean *-Thawra-* finantzia-sistemaren lapurreta etorri zen, bankuek gizarte-ezegonkortasuna baliatu zuten herrialdeko funtsak husteko.

Koronabirusak protestak kaiolatu zituen, eta jendea nagiak astintzen hasi zenean, berriz ere ustelkeriak Beiruteko portua leherrarazi zuen. Umore-sen jakin bati eta kideasun sektarioan oinarritutako sistema baten sare klientelarrari esker eusten dio biziraupenari biztanleriak, egunean egun bizitzea beste aukerarik ez duena.

AEBek ere ez diote, orain arte, argi berdea eman Israeli. Hezbollah ez da Hamas. Milizia, Libanoren barruan estatu paralelo baten antzera jokatzeko duenak,

100.000 kide baino gehiago ditu, eta Israelen aurka borroka daiteke parez pare. Ipar Amerikako herrialdean hauteskunde lasterketa hastear da Ukrainan eta Ekialde Ertainean suteak dituen bitartean, eta jakitun da muga horrek eskualdera ekar lezakeen suntsipenaz –eta, ondorioz, Israeli eman beharko liokeen babes finantzarioaz–.

Horregatik, fronte hori mantendu da idatzitako gabeko arau batzuetara mugatuta. Libanoko hegoaldean eta Israelgo iparraldean gertatzen ari den gerraren intentsitatea ebaluatzeko irizpideetako bat da erasoen distantziaren arabera. Eguneroko enfrentamenduak Lerro Urdinetik bost kilometroko tartean gertatzen dira, eta gehienek base eta posizio militarrik dituzte helburu.

Higadura-gatazka hau "disuasio-orekan" oinarritzen da: hau da, eraso berriak prebenitzea norberaren suntsipen-gaitasuna erakutsiz, etsaiak indarkeria areagotuz gero zer kalte egin dezakeen adiztera emanez.

"Hezbollahen armen beldur izatea mehatxagarriagoa da Israelentzat, Hezbollah armak benetan erabiltzea bai-

no", azaldu du Woodek. Eta joko-arau arriskutsu horien barruan eutsi egin zaio gerrako eskaladari, askotan lehertzear egon bada ere.

Gerra zuzena 2024 hasieran egon zen gertuen, Israeliek Saleh Al Arouri Hamaseko bigarrena hil ondoren, Beiruten, frontearen lerrotik 100 kilometrorra. Dahien eginiko erasoarekin, Hezbollahen kontrolpean dagoen auzoa, Israel bete-betean sartu zen gerraren fase berri batean, Erresistentziaren Ardatzeko kide esanguratsuen hilketa selektiboan oinarrituta.

Milizia erradikal islamikoaren esku geratu zen gatazka mugatuta mantentzearen ardura. Aste hartan herrialdean bizitako tentsioak gogora ekarri zuen gatazkaren lehen asteetako ziurgabetasuna. Libano Nasrallahen erabakiaren zain zegoen, zeinaren odol eta mendeku erretorika urrun geratu zen kalkulaturako erantzunetik. Sutea ekidin zen.

Beiruteko atentatuaren ondoren, leherketak izan dira Sidon inguruan, frontetik 50 kilometro baino gutxiagora, eta berrienak Baalbek hiritik gertu gertatu dira, Libanoko ipar-ekialdean.

"Eskalada mugatuta eta kontrolatuta

Hezbollah kontrolatutako Beiruteko Dahie auzoan, miliziako jarraitzaileek Palestinarekin elkartasunez egindako mitin bat.

dago gerraren logikaren eta arauen barruan. Geografikoki ere, akzio-erreakzio printzipioek arautzen dute", dio soraio Hassan Ezzedinek, Hezbollahen Erresistentziarekiko Leialtasuna bloke parlamentarioko diputatuak.

Liskarren hasieratik errepikatzen den eslogana da alde bakar batek ere ez duela gerrarik nahi. Hala ere, hau azaldu dio Ezzedinek ARGIAri: "Erresistentzia prest dago, beharrezko armak eta erremintak ditu etsaiaren indarkeriaren areagotzeari aurre egiteko, eta Libano eta bere jendea defendatzeko". Begia begi truk.

TENTSION HANDIKO NEGOZIAZIOAK, FRONTE BORTITZAGOAK

Azaroan aldi baterako su-etena lortu baino egun batzuk lehenago gertatu zenez, Israel orain erasoaren intentsitatea handitzen ari da, bai Gazan, bai Libanon. Su-etena baterako negoziazioen tentsioa gerra fronteetara eraman da.

Hassan Ezzedin
Hezbollahen bloke
parlamentarioko diputatua:
"Erresistentzia prest dago,
beharrezko armak eta
erremintak ditu Libano eta
bere jendea defendatzeko"

"Indarkeriaren azken fase hau tesuinguru jakin batean gertatzen ari da: AEBen negoziazio-saiakerak geldirik daude, Iranen eta Israelen arteko desadostasunak areagotzen ari dira, eta Rafahko pasabidearen egoera kritikoa da", dio Joe Macaron Libanoko analistak.

Negoizazioen aurrerapenez galdetuta, Ezzedinek erantzun laburra eman

du, milizien diskurtso ofiziala errepikatuta: "Gure lehentasuna Gazako gerra gelditzea da. Horregatik, negoziaketetan aurrera egin nahi duenak ez gaitu konbentzitu behar ez Libano, ez Irak, ez Yemen. Palestinaren aurkako erasoak amaitzen denean, gainerako fronteetakoak amaituko dira".

Miliziak bitartekariaren bidez helarazi dio mezu hori Israeli, Hezbollah ez delako esertzen AEBekin negoziazio mahaian -taldea terroristatzat dute AEBek-. Israelgo lehen ministro Benjamin Netanyahu gerra ministroek, baina, asteak daramatzate behin eta berriaz esaten Libanoren aurkako erasoak areagotu ditzaketela Gazan su-etena bat gertatuz gero.

Israelgo iparralde basamortua da: eraikin eraitsiak daude, moztutako errepedeak eta etxalde abandonatuak. Armadaren operazio militarrik errazteko, urriaz geroztik 100.000* kolono inguru ebakatu dituzte bertatik. Bost hilabetez erantzunik gabe eta hoteletan zain egon

* Zifra hori asko aldatzen da, gerraren hasieran 200.000 aipatzen ziren eta orain hedabide bakoitzak zenbaki ezberdinak ematen ditu. Adibidez, Reuters-ek dio 96.000 direla eta Haaretz-ek, 135.000. Horregatik, nik "100.000 inguru" aipatu dut.

ondoren –libanoarrak ez bezala, horiek ez baitute beren gobernuaren laguntzarik jaso–, desplazatuaren presioa bizkar gainean sumatzen du Likudek.

Hezbollahk mehatxua suposatzen du iparraldeko kokagune horientzat eta Israeliek, AEBekin batera, lehentasuntzat jo du milizia hori handik kanporatzea. Nazio Batuen Erakundeko Segurtasun Kontseiluaren 1701 Ebazpenak ere horixe agintzen zuen; 2006ko 33 eguneko gatazkan Israeliek Libanoko komunikazio- eta azpiegitura-lineak suntsitu ondoren sinatu zen ebazpena.

Akordio horrek Hezbollahren eremu neutrala eta desarma zehazten ditu, eta gerra honetan bigarren mailako papera duen Libanoko Armada eta FINULen –NBERen bitarteko indarrak– kontrolpean uzten ditu. Eremua Lerro Urdinaren eta Litani ibaiaren artean dago, mugatik 30 bat kilometrora.

GAZAKO GERRAREN HOTSAK PALESTINARREN KANPAMENTUETAN

Frontetik harago, Libanoko gainerako lekuetan bizitzak ohikoan jarraitzen du, ia aldaketarik gabe. Hildakoen ko-

Marwan Maamani

palestinarraren errefuxiatua:

“Ziur nago garaipena gertu dagoela eta palestinarrak gure lurraldera itzultzeko unea iritsi dela”

purua sare sozialetatik jarraitzen da, eta urrian Beiruteko arteria nagusiak blokeatu zituzten Palestinaren aldeko protestak arras urritu dira eta ez dute jendetzarik biltzen.

Hala ere, Gazako genozidioaren isla oso nabarmena da errefuxiatu palestinarraren hamabi kanpamentuetan, non 240.000 lagun bizi diren, NBERen arabera. Lehen palestinarrak 1948an iritsi ziren Libanora, Nakhbren –hondamendiaren– ondoren.

Gaur egun, sasoi bateko kanpin-dendak porlanezko auzo prekararioak dira hiri nagusietako kanpoaldean. Libanoko

Estatuak talde palestinarraren esku uzten du herri horien gobernu eta segurtasuna.

Libanoko legeak bigarren mailako herritar gisa tratatzen ditu errefuxiatu palestinarrak, eta ukatu egiten die oinarrizko eskubideak eskuratzea, besteak beste, nazionalitatea, jabetza edo funtsezko lanpostuak eskuratzea, hala nola medikuntza, abokatutza edo ingeniari-tza.

Pobreziak eta estigmak itsasora bultzatzen ditu palestinarrak asko, haien irtenbide bakarra migrazioa da. “Ez gara pertsonak, atzerritarrek baino eskubide gutxiago ditugu”, dio 38 urteko Marwan Maamanik. Kudeatzen duen saltokian ari dira jolasean bere hiru seme-alabak eta Beddawira aitona Libanoko iparraldeko errefuxiatuen kanpamentura iritsi zen lehenetarikoa izan zen.

“Alde egin nahi duzu, baina nazionalitatearik gabe ezin duzu. Eta, batez ere, zer gertatuko litzateke ondoren gure itzulera-eskubidearekin? Al Aksa operazioaren ondoren, ziur nago garaipena gertu dagoela eta palestinarrak gure lurraldera itzultzeko unea iritsi dela”, jarraitzen du. Kanpamentuan bolo-bolo

Israeliek Bekaa haranean, Libano ipar-ekialdea, egindako eraso batean hil zuen Hezbollahko borrokalarietako baten hileta, bost hilabeteko gerran izandako erasorik gogorrena.

© MARTA MAROTO

Libano hegoaldeko Alma Al Chaab herriko suntsipena, su-eten egunetan.

© MARTA MAROTO

Marwan Maamani bere seme txikiarekin jolasean bere dendako teilatuan, Beddawin, errefuxiatu palestinarren kanpamentuan.

© MARTA MAROTO

ari da ideia bera. Gazako gerrak amaiera eman dio hamarkadetako itxaronaldiari, eta okupazioaren bukaera laster iritsiko den itxaropenari bultzada berri bat eman dio.

Kanpamentuan, Palestinaren Askapenerako Erakundeak (PAE) biltzen ditu Hamasetik haragoko fakzioak eta haien arteko borrokak bere horretan diraute; haren barruan badira Marwanena baino iritzi pragmatikoagoak eta ahots kritikoak. "Haien borroka eta armak errespetatzen ditugu", hasi da Hatem Mokdada ekintzaile palestinarra. Hala ere, orain kanpamentuetako elektrizitatea konpontzen saiatzen ari gara, gure gazteriarentzat azpiegitura eta hezkuntza hobea lortzen", dio Palestinako alderdiei ustelkeria eta mugiezintasuna leporatuta. Eta defendatzen du Palestinara itzultzeko eskubidearen alde borrokatzea ez

dagoela kontrajarrita errefuxiatuei bizibaldintza duinak bermatzearekin.

Hamasen ospearean gorakada barne oreka aldatzen ari da, aliantza berriak eratzen ditu eta alderdi tradizionalen nagusitasuna mehatxatzen du. 60.000 pertsona bizi diren Ein el Helue errefuxiatu eremua, hegoaldean, Libanoko errefuxiatu palestinarren hiriburutzat hartzen da, eta bizilagun gehien duen kanpamentua da. Bere etorkizuna, orain inoiz baino gehiago, Gazan gertatzen denari lotuta dago.

"Gerra amaitzen denean ez dakigu gurekin zer gertatuko den", dio bere izena ez ematea nahiago duen errefuxiatu batek. Al Fatahren -PAE egituratzen duen erakunde nagusia- eta talde islamisten arteko tiroak udan hasi ziren kanpamentu barruan.

Eskolak bi aldeen arteko muga egiten

du eta, inork ezer sinatu gabe, infernua urriaren 7an amaitu zen: kausa bakar-rak eta etsai beraren oroimenak hutsal bihurtu zuen barne-gatazka. "Ez du zentzurik palestinarrek elkar hiltzea etsai komun handiago bat dugunean", dio Rahif Almeari etsipen ukituarekin. Bere etxea bi taldeen arteko frontearen lehen lerroan dago, eta balek gelako hormak zulatu zizkioten.

13 urte ditu eta kanpamentuan eza-guna da Palestinako sinboloak mihiseetan marrazten dituelako. Olibondoak, *kufiya*-ren ereduak, mapak edo erresistentziaren liderrak. "Israelek gure tradizioak ezabatu nahi ditu eta horrexegatik margotzen dut, kanpoan gure kulturaren berri eman nahi dudalako. Libanon edo Gazan, garrantzitsua da jendeak jakitea palestinarrek nor garen", mintzo da Almeari helduen ahotsez. ●

bat Soziolinguistika aldizkaria

BAT 130.
ZENBAKIA

SOZIOLINGUISTIKA
KLUSTERRA
Euskara biziberritzeko
ikergunea

TXILLARDEGI- HAUSNARTU SARIAK (2023)

- ENEKO BARBERENA MONDRAGON
> Multinazionalen hizkuntza politika egokirako hainbat gako.
- GARIKOITZ GOIKOETXEA ETXEBERRIA
> Euskararen geografia berria.

harpidetu edo oparitu > URTEAN 40 euro

- Hiru hilez behin, BAT aldizkaria etxean bertan.
- Hiru hilez behin, BAT aldizkaria PDFn eta EPUB-en jaso.

<https://bat.soziolinguistika.eus> / 943 592 556
bat.aldizkaria@soziolinguistika.eus

- JONE M. HERNÁNDEZ GARCÍA ETA MARTA LUXÁN SERRANO > Hiztunaren genero nahasmendua. Hizkuntza gutxituak, euskara eta generazio prozesuak.
- ARANTZA EGIGUREN AIZPIOLEA > Baionako Bernat Etxepareko 15-18 urte bitarteko ikasleek, Ipar Euskal Herrian, ikastolatik kanpo, euskara erabiltzeko dituzten arnaguneak, oztupoak eta jarrerak.